

NATURTURIST NORDJYLLAND

NATURTOURIST NORDJUTLAND

HOME

Oversigt

Naturlinks

Turistlinks

Søg

Mail

Vokslev kalkgrav og Hule Mølle

Nibe kommune

Afstand Nibe 3 km

Statsejet område med offentlig adgang omkring Vokslev kalkgrav - afmærket sti til profiler og udsigt, ca. 1 km.

Hule Mølle, Binderup å, fisketrappen og mølledammen kan opleves fra offentlig vej gennem møllegården.

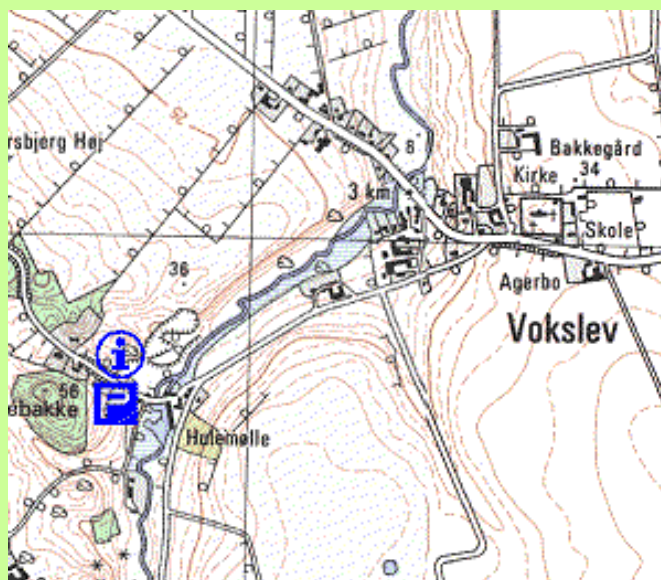
Landskab og geologi

Vokslev kalkgrav er i lighed med de fleste andre nordjyske kalkgrave udgravet, hvor naturens kræfter har blotlagt Himmerlands kalkundergrund og gjort den tilgængelig. Ved Vokslev er det Binderup å, der siden istiden har skåret sig ned i en smal dal, formodentlig i en sprækkezone i kalken. Andre steder er det f. eks. i stenalderhavets kystkliner (Aggersund) eller i kanten af de store tunneldale (Mjels).

Ved Vokslev har der været gravet kalk gennem mere end 100 år. I de gamle og nyere profiler, der kan studeres i graven, ses både Kridttidens bløde skrivekridt, der overvejende har været anvendt til bygningskalk og Tertiærtidens hårde bryozokalk, som også kunne saves ud som bygningssten. Kalkgraven giver gode muligheder for fossiljagt.

Udsigt over Hule Mølle fra Storkebakken i kalkgraven. Møllen og møllegården ses tv., kalkværksbestyrerens tidligere bolig th.

Copyright Kort- og matrikelstyrelsen

ZOOM OUT

Planteliv

Trods lokalitetens ringe størrelse rummer det mange forskellige plantesamfund, påvirket af tilgængeligheden af vand, kalkundergrunden og påvirkningen fra græsning. En tur på stien går både gennem kalkgravens frodige krat og skov og op over det åbne afgræssede kalkoverdrev på ådalens skrænter.

Bryozokalken i et af de gamle brud står frem som en klippevæg. Her har kunnet brydes blokke, der blev savet ud til bygningssten. I profilet er mosdyrenes (bryozoen) store bankeformede kolonier på havbunden tydelige.

Det er imidlertid selve grænsen mellem Kridttidens og den yngre Tertiærtids aflejringer, der gør kalkgraven i Vokslev til noget enestående og placerer den blandt geologiske lokaliteter af international betydning. Selve grænsen er markeret af et tyndt (2 - 8 cm) lerlag. Et lignende lag findes overalt i verden, hvor grænselagene er komplet bevaret. Laget er aflejret i havet for 65 mill. år siden. Livet i kridttiden var på landjorden helt domineret af dinosaurerne. Pattedyrene var stadig få, små rottelignende arter. Fossilerne viser, at på grænsen mellem kridt og tertiær forsvinder 2/3 af alle jordens dyre- og plantearter i løbet af meget kort tid. Dinosaurerne uddøde! En katastrofe var sket.

Det er endnu ikke endeligt afklaret, hvad der sket ved denne største begivenhed i livets eksistens på jordkloden, men gådens løsning ligger måske gemt i det tynde lerlag. Undersøgelser viser at lerlaget overalt i verden indeholder sjældne grundstoffer og mineraler, der normalt ikke findes på jordens overflade, men derimod kendes fra nogle meteoriter. Måske blev jorden for 65 mill. ramt af et kolossalt meteor, der hvirvlede støv og jord op i atmosfæren. Solen formørkedes, måske gennem årtier, og de fleste dyr og planter uddøde. En lignende effekt kan opstå ved store vulkanudbrud, men fundet af et 300 km stort, formodet nedslagskrater i Mexico - alder 65 mill. år - synes at forstærke meteorteorien.

Et ubetydeligt gråbrunt lerlag i det nordligste af profilerne ved Vokslev (følg stien forbi kalkgraven til ådalen) afspejler den vigtigste begivenhed siden livets opståen: Uden katastrofen havde pattedyrene - og dermed mennesket - måske ikke erobret jorden.

Dyrelivet

Hvor kridttidens største krybdyr - dinosaurerne

Specielt kalkoverdrevet er et plantesamfund, der tiltrækker sig opmærksomhed. Kalkoverdrev har en speciel plantevækst med mange arter, der enten har forkærlighed for en kalkrig jordbund eller særlig evne til at overleve i det specielle miljø. Ved Vokslev findes f.eks. kalkarterne Dunet Vejbred, Lav Tidsel, Vild Hør og Smalbladet Klokke. Kalkoverdrevene findes i Danmark næsten kun i Nordjylland. De er særdeles beskyttelsesværdige og især truet af tilgroning eller gødskning.

Mørk Kongelys er almindelig i kalkgraven udenfor de græssede områder.

Kulturhistorie

Der har været gravet kalk ved Vokslev siden formodentlig engang i 1800-tallet. Ved kalkgraven blev anlagt et kalkværk, som både brændte kalk og blev brugt som teglværk, ligesom der blev produceret bygningssten. Da virksomheden var størst beskæftigede den 35 arbejdere, og var en af egnens største. Driften ophørte omkring 1950 og værket blev nedrevet. Den eneste rest er den smukke bygning lige over for P-pladsen, som fungerede som kontor og beboelse for kalkværksbestyreren. Selve kalkværket med ovn lå hvor P-pladsen og rastepladsen nu ligger.

- uddøde, har nutidens krybdyr det derimod fint i Vokslev kalkgrav. Både markfirben, alm. firben og stålorm ses ofte i den solbeskinnede kalkgrav, og hugorm og snog forekommer. Den beskyttede kalkgrav med et rigt planteliv og mange forskellige træer og buske tiltrækker også mange dagsommerfugle og andre insekter, ligesom der er et rigt fugleliv.

Binderup å's forløb i den snævre erosionsdal bevirker, at den på lange strækninger har undgået ødelæggende reguleringer. Da åen samtidig har et godt fald og en bund af sten og grus medfører det en varieret vegetation, et rigt smådyrsliv og en stor ørredbestand. Nordjyllands Amt oplyser, at åstrækningen ud for kalkgraven har mange gydepladser og formodentlig har Danmarksrekord i tæthed af ørredyngel. Ved Hule Mølle findes en fisketrappe, der skal sikre havørredernes frie vandring længere op ad åen.

Grødebukse af vandstjerne og vandranunkel i åen er levested for et rigt smådyrsliv og giver ideelle fiskeskjul

Information

Vokslev Kalkgrav ejes af Skov- og Naturstyrelsen, der sammen med Nordjyllands Amt har lavet en udstilling på stedet om kalkgraven og kulturmiljøet omkring åen og møllen. Der er P-plads, rastepads med borde, bænke og toilet.

Vokslev kalkgrav er et led i cykelruten "Geologisk set" - Vokslevruten.

På møllegården kan købes fiskekort til en 500 m lang strækning af Binderup å syd for møllen.

Luftfoto af Vokslev kalkværk i 1952 omkring det tidspunkt værket lukkede. Foto udlånt af Anders Binderup, Nibe.

Hule Mølle er den eneste bevarede af de 6-7 vandmøller, der gennem århundreder har udnyttet vandkraften i Binderup å. Mølleopstemningerne og de rettigheder, der var knyttet til dem, eksisterer stadig og benyttes i dag til dambrugsdrift, bl.a. ved Binderup Mølle (Nibe - Aalborg landevej) og Pandum Bro. Mønsteret, hvor dambrug afløser møller, er karakteristisk for netop de nordjyske åer med godt fald, som løber i de smalle, uregulerede erosionsdale. I Binderup Å, Sønderup Å og Villestrup Å findes mange af landsdelens dambrug.

Ved Binderup Å blev vandkraften brugt både til kornmøller, en stampemølle til klædeproduktion, drift af et slibeværk i en smedje og et savværk. I Hule Mølle er dele af det gamle kværnværk bevaret, ligesom der findes en jævnstrømsdynamo, der engang leverede strøm til møllegården og de nærliggende huse. Møllehjulet er i tidens løb blevet erstattet med en vandret liggende vandturbine, der drev kværn og dynamo. Af den oprindelige store mølledam, der fungerede som opbevaring af energi, er kun lidt tilbage. Efter mølledriften med dens hurtigt skiftende vandstand ophørte, er mølledammen blevet fyldt med materiale fra åen og groet til med sumplanter.

Mølledriften og kalkværket trak folk til, så der på stedet opstod en mindre bebyggelse med bl.a. smedje, ligesom et nu forsvundet hus med navnet "feldberederens" antyder, at man også kunne få behandlet skind på stedet.